

*Рижак Катерина Ігорівна, студентка,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

Концепт громадянської освіти як один з найголовніших чинників формування громадянського суспільства

Зараз в Україні як ніколи актуальна тема розвитку громадянського суспільства, шляхом, зокрема, громадянської освіти. Для того, аби краще зрозуміти в чому полягає проблема, ми розглянемо чим є громадянське суспільство, фактори, які впливають на наявність чи відсутність кооперації в ньому. Визначимо сучасний стан української громадянської освіти та ознайомимось з її варіантами інших країн.

Мета роботи полягає у діагностуванні стану громадянського суспільства та громадянської освіти в Україні.

Перш за все використовувались праці Сергія Рябова, такі як: “Політологічна теорія держави”, “Особливості громадянської освіти у формуванні політичної культури перехідного суспільства”, “Міркування про громадянське суспільство в контексті дилеми приватного та державного”, “Демократична громадянськість: концептуально-методологічні проблеми громадянської освіти. Конспект лекцій” та інші роботи цього дослідника. З української політичної думки опрацювали таких авторів як Кисельов С., Дем’янчук О. Визначення “громадянського суспільства” взяте у Рябчука М.

Аби з’ясувати, які зв’язки в суспільстві сприяють чи не сприяють утворенню громадянського суспільства, були застосовані роботи Bailer S. “Explaining the strength of civil society: Evidence from cross-sectional data”, Makoukh V. “Social Role of NGOs in Ukraine”, Stepanenko V. “Civil Society in Post-Soviet Ukraine: Civic Ethos in the Framework of Corrupted Sociality?” та інші. Оскільки одна з тез в роботі зачіпає тему популізму, автор звертається до Paris A. «Is Populism an Ideology? A Refutation and a New Perspective». Також, для підтвердження деяких пасажів використовувались дані соціологічних опитувань НАН України та Фонду “Демократичні ініціативи” імені Ілька Кучеріва.

Базуючись на розумінні того, що основними антагоністичними силами є суспільство (громадянське) та держава (завдяки розрізненню приватного та публічного), ми приходимо до того, що факторами, які можуть свідчити про налагоджену співпрацю між громадянами є участь в громадських організаціях. На підтримку цієї тези, зазначено, що рівень участі в ГО у країнах Заходу вищий, аніж в Україні (і пострадянських країнах загалом). Марк Говард виділяє три причини цього:

Перша - це успадкована недовіра до будь-якого виду організації, яка походить від комуністичної примусово-ритуальної діяльності.

Друга – це стійкість неформальних зв'язків і мереж, клієнтилістської системи, яка є характерною для авторитарних країн.

Третя – масове розчарування у псевдодемократичних та квазіпартійних змінах.

Це може змінитись, якщо люди усвідомлять власну роль в організації держави, ба навіть власної громади. Поштовхом для цього є громадянська освіта. Що саме повинна досягнути та чого повинна навчити громадянська освіта? Взята за основу теза Рябова, автор виділяє наступне:

Подвійну структура громадянської освіти та знань, які вона повинна надавати:

1. Первинна – формування розуміння індивідом себе та своїх прав поза будь-якими інституціями, формування повноцінності. Важливість цієї ланки в тому, що завдяки їй освоєння наступної ланки буде забезпечувати можливість реального вибору індивіда без перетворення на виключно «патріотичний проєкт».

2. Вторинна – розвиток розуміння суспільства, в якому проживає індивід, його часткової залежності від нього та створення навичок, які допомогли б вирішувати конфлікти в цьому суспільстві.

Громадянське суспільство розглядається як фундамент демократичності. У його вивченні часто використовують підходи bottom-up або top-down. Чинників, які впливають на побудову громадянського суспільства дуже багато, проте можна виділити: рівень довіри в суспільстві (що залежить від економічного стану країни), наявність гетерогенних груп та їхньої співпраці, освіта. До його вивчення також входить попередній досвід країни, особливо у пострадянських країн. громадянське суспільство розглядається як фундамент демократичності. У його вивченні часто використовують підходи bottom-up або top-down. Чинників, які впливають на побудову громадянського суспільства дуже багато, проте можна виділити: рівень довіри в суспільстві (що залежить від економічного стану країни), наявність гетерогенних груп та їхньої співпраці, освіта. До його вивчення також входить попередній досвід країни, особливо у пострадянських країн.

*Сингаєвська Дарія Миколаївна, студентка,
Національний університет «Києво-Могилянська академія»*

***Замкнуте коло протиборства українського громадянського та
негромадянського суспільства***